

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU51

En oberoende utredning av de s.k. påskupploppen

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen omedelbart bör tillsätta en oberoende granskningskommission för att granska och utvärdera Polismyndighetens och regeringens agerande i samband med de upplopp som ägde rum under påskhelgen i år. Kommissionen ska bl.a. självständigt granska regeringens och polisledningens arbete före, under och efter upploppen.

I betänkandet finns en reservation (S, V, MP) där det föreslås att riksdagen i stället ska göra ett tillkännagivande till regeringen om att den bör tillsätta en utredning med ett öppet mandat och med uppdrag att göra en fullständig oberoende granskning av upploppen.

Behandlade förslag

Utskottet lägger på eget initiativ fram förslaget till tillkännagivande.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
En oberoende utredning av de s.k. påskupploppen.....	5
Reservation	7
En oberoende utredning av de s.k. påskupploppen (S, V, MP)	7

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

En oberoende utredning av de s.k. påskupploppen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en oberoende utredning av de s.k. påskupploppen och tillkännager detta för regeringen.

Reservation (S, V, MP)

Stockholm den 16 juni 2022

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Sten Bergheden (M), Malin Björk (C) och Gudrun Nordborg (V).

Redogörelse för ärendet

Inom utskottet har det väckts en fråga om att utskottet, med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen, ska ta initiativ till ett tillkännagivande till regeringen om en oberoende utredning av de s.k. påskupplöppen.

Utskottets överväganden

En oberoende utredning av de s.k. påskupploppen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en oberoende utredning av de s.k. påskupploppen och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservationen (S, V, MP).

Bakgrund

Under påskhelgen 2022 skedde våldsamma upplopp i flera städer i Sverige, bl.a. Linköping, Norrköping och Örebro, i samband med att en dansk politiker sökt tillstånd för att bränna Koranen under manifestationer på samma platser. I upploppen skadades både privatpersoner och över hundra poliser. Därtill totalförstördes många polisbilar, och annan polisiär utrustning försvann. Flera personer har varit frihetsberövade efter händelserna, och det har inletts förundersökningar om bl.a. våldsamt upplopp och blåljussabotage. Hittills har en person dömts i tingsrätt för våldsamt upplopp och försök till våld mot tjänsteman.

Polismyndigheten har meddelat att en extern utredare ska utreda och analysera påskupploppen. Utredaren ska leda arbetet med stöd av experter, bl.a. nationella skyddsombud, företrädare för arbetstagarorganisationerna, forskare och poliser från andra länder. Följande områden kommer att utredas och analyseras: händelsernas dynamik, Polismyndighetens förberedelser, Polismyndighetens förmåga, genomförande och framtida operationsmiljö. Enligt chefen för Nationella operativa avdelningen (Noa) kommer utvärderingen att vara omfattande, och inriktningen är inte att titta på enskilda beslut, utan att se vilken förmåga som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, och att säkerställa en trygg arbetsmiljö för alla medarbetare. Utvärderingen beräknas vara klar vid årsskiftet 2022/2023. Polismyndigheten har därtill inom ramen för den nationella särskilda händelse som valet 2022 utgör i organisationen genomfört mindre utvärderingar av insatserna under påskupploppen. Enligt myndigheten har man dragit lärdomar som praktiserats i de insatser som genomförts efter påsken. Omedelbart efter påskhelgen inleddes också arbetet med att analysera behovet av våldshjälpmedel som kan användas på 20–40 meters avstånd. Åtgärder har vidtagits för att öka förmågan till användning av tårgas, och behovet av ytterligare våldshjälpmedel analyseras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringen bör tillsätta en oberoende granskningskommission för att granska och utvärdera Polismyndighetens och regeringens agerande i samband med påskupploppen. Det är nödvändigt för att utreda hur liknande händelser ska kunna hindras i framtiden. Eftersom både regeringen och polisledningen kommer att bli föremål för granskning och utvärdering är det inte tillräckligt med den utredning som Polismyndigheten redan har tillsatt. En oberoende granskningskommission har helt andra möjligheter att självständigt granska både regeringen och polisledningen. I en sådan oberoende kommissions uppdrag bör bl.a. ingå att

- utvärdera arbetet före och under påskupploppen för att utreda vad som gick fel samt ge förslag på hur liknande situationer i framtiden ska hanteras på ett säkrare sätt
- utvärdera om regeringens resurssättning av polisen, både när det gäller bemanning och utrustning, för att hantera den här typen av upplopp är tillräcklig
- granska dels hur insatserna samordnades, dels ansvarsfördelningen mellan den centrala ledningen (Noa) och regionerna
- granska vilken information och underrättelse om att upplopp kunde uppstå som regeringen, Polismyndigheten och andra relevanta myndigheter hade samt vilka åtgärder som respektive instans vidtog eller inte vidtog mot bakgrund av den informationen
- granska vilken information som regeringen fått om händelserna efter att de inträffade samt utvärdera de åtgärder som regeringen vidtagit eller avser att vidta för att liknande upplopp inte ska äga rum på nytt
- utvärdera polisens förutsättningar att identifiera deltagare i ordningsstörande folksamlingar och andra åtgärder för att säkra bevisning
- följa upp de slutsatser som drogs i Göteborgskommitténs betänkande Göteborg 2001 (SOU 2002:122) om polisens möjlighet att använda viss utrustning för att bekämpa allvarliga ordningsstörningar.

Med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet nu har anfört om att en sådan oberoende granskningskommission som redogjorts för ovan omedelbart bör tillsättas och tillkännager detta för regeringen.

Reservation

En oberoende utredning av de s.k. påskupploppen (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Martin Marmgren (MP) och Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att polisens agerande före och under händelserna under påskhelgen utreds. Det är därför bra att polisen har tillsatt externa utredare som ska utvärdera och analysera polisens arbete i samband med påskupploppen. Vi menar dock att det även behövs en fullständigt oberoende granskning som inte är tillsatt av Polismyndigheten. En sådan utredning bör bl.a. få i uppdrag att utreda hur liknande händelser ska kunna hindras i framtiden och hur polisens arbetsmetoder kan utvecklas och förbättras. Det är därvid viktigt att utredningen får ett öppet mandat och inte styrs på det sätt som utskottet föreslår.